

Muka zvana vrednovanje

Tea Borković i Antonija Capan, Karlovac

*Priroda je dala čovjeku jedan jezik,
ali dva uha kako bi dva puta više
slušao, nego govorio.*

Epiktet

Državni skup za promišljanje

Na državnom stručnom skupu namijenjenom učiteljima i nastavnicima matematike pod nazivom *Dijagnostičko, sumativno i formativno vrednovanje prema novom Kurikulumu – izazovi, opasnost(i), problem(i)* viši savjetnik Igor Šelimber održao je izlaganje pod naslovom *Vrednovanje pisanih provjera znanja prema elementima novog Kurikula*. Učiteljima je pokazao neke od zadataka s pisanih provjera znanja i zamolio ih da odrede u koji bi element vrednovanja svrstali pojedini zadatak i koliko bi bodova mogao nositi. To je izlaganje pokazalo koliko se razlikujemo u razmišljanjima. Kad se malo dublje "zagrebe" ispod površine upravo zbog razlike u razmišljanjima, postoje i velike razlike između naših ocjena i uistinu svaka petica ne vrijedi jednako.

Na kraju srednjoškolskog obrazovanja imamo državnu maturu kojom srednjoškolski nastavnici imaju priliku dobiti povratnu informaciju o uspješnosti svog poučavanja, dok osnovnoškolski učitelji to nemaju. Jedino što imamo je vlastita intuicija i kome-

tari poput "onaj mali ti je baš dobar" ili "onaj tvoj ne zna zbrajati razlomke".

Izlaganje je otvorilo mnoga pitanja i dileme. Potaknute njime, odlučile smo pokušati prikupiti odgovore na pitanja poput: na koje sve načine i koliko često vrednuju naši kolege matematičari u osnovnim školama i koliko se pouzdaju u testove izdavačkih kuća i njihovu podršku. Također, zanimalo nas je koliko udžbenici oblikuju naše zahtjeve koje postavljamo pred učenike te uolikoj mjeri ih koristimo u nastavi matematike.

Vrednovanje u osnovnim školama

Našu kratku anketu ispunilo je 145 osnovnoškolskih učitelja iz svih dijelova Hrvatske. Svjesne smo činjenice da naši ispitanici ne predstavljaju reprezentativni uzorak učitelja matematike osnovnih škola Republike Hrvatske. Međutim, nakon objavljivanja ankete primile smo veliki broj zamolbi da rezultate objavimo i podijelimo s kolegama. Stoga u nastavku slijedi kratki pregled prikupljenih podataka.

Tea Borković, prof. matematike i fizike, Osnovna škola Grabrik, Karlovac, tea.borkovic@gmail.com
Antonija Capan, mag. educ. math., Osnovna škola Grabrik, Karlovac, antonija.capan3@gmail.com

Koliko često u prosjeku provodite vrednovanje za učenje i vrednovanje kao učenje? (145 odgovora)

Grafikon 1.

Većina naših ispitanika provodi vrednovanje za učenje i vrednovanje kao učenje jednom do dva puta tjedno ili jednom u tjedan dana (grafikon 1).

Učitelji imaju uistinu raznolike načine provođenja vrednovanja. Ovdje su samo neki od primjera koje su naveli:

"Učenicima pripremim kviz znanja u Google Formu ili Office Formsu. Zadatke rješavaju u bilježnice, a rješenja "klikaju" u zadanom alatu. Nakon toga i učenici i ja vidimo gdje griješe i na čemu još treba raditi."

"Ponavljanje na početku sata, listići samoprocjene, pregledavanje domaće zadaće, učenici si međusobno pregledavaju zadaću, izlazne kartice..."

"Na satovima ponavljanja učenici rješavaju nastavne listiće koje potom uz moju pomoć vrednuju sami sebi ili međusobno."

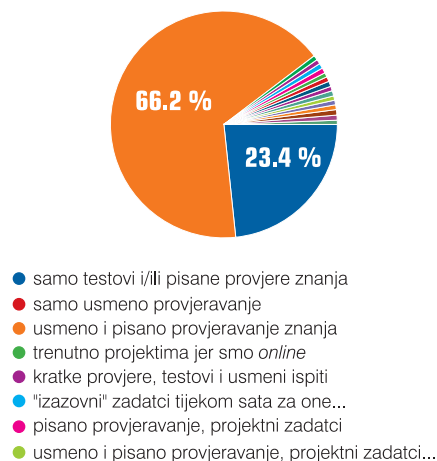
"Vrednovanje za učenje provodim raznim kvizovima (najčešće Testmoz, Forms), a vrednovanje kao učenje najčešće kroz liste procjene ili učenici jedni druge vrednuju (vršnjačko vrednovanje)."

"Nastavnim listićima, nekoliko zadataka nakon lekcije ili na početku sljedećeg sata. Učenici ne dobiju ocjenu, nego bodove i povratnu informaciju. Više se trude jer hoće pozitivan komentar."

"Pisane vježbe s tablicama procjene (najčešće), samovrednovanje domaće zadaće."

Na koji način provodite vrednovanje naučenog?

(145 odgovora)

Grafikon 2.

Bez obzira na razne metode vrednovanja čak **64.1 %** nastavnika smatra da ne vrednuje dovoljno često i to zbog nedostatka vremena.

Iako komponenta "usmeno" više ne postoji u našim e-Dnevnicima, čak **66 %** nastavnika za vrednovanje naučenog koristi i usmeno i pisano provjeravanje znanja (grafikon 2).

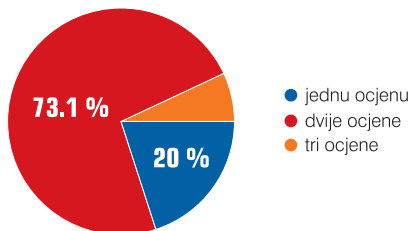
Najčešći načini "usmenog" ispitivanja su pred pločom, kombinacija zadataka na listiću i usmenog ispitivanja te kartice s pitanjima koje učenici izvlače na početku provjeravanja znanja.

Novi kurikulum donio nam je mogućnost ocjenjivanja više komponenata po jednom pisanom ispitu, što većina kolega i koristi. Čak **77 %** ispitanika na ispitu znanja provjerava znanje temeljem dvaju elemenata vrednovanja (grafikon 3) i to najčešće *Usvojenost znanja i vještina* i *Rješavanje problema* (grafikon 4).

Većina ispitanika, čak njih **84 %**, samostalno sastavlja svoje testove jer smatraju da su testovi izdavačkih kuća lako dostupni učenicima, a takva vrsta testova im onemogućava da samostalno odaberu što će ispitivati pisanom provjerom. Kao izvor zadataka za sastavljanje testova većina ispitanika koristi izabrani udžbenik (**57.9 %**) te udžbenike drugih izdavača (**58.6 %**). Vrlo je popularno tražiti zadatke i na internetu što radi **37.2 %** ispitanika.

Koliko ocjena u prosjeku imaju vaši ispiti znanja?

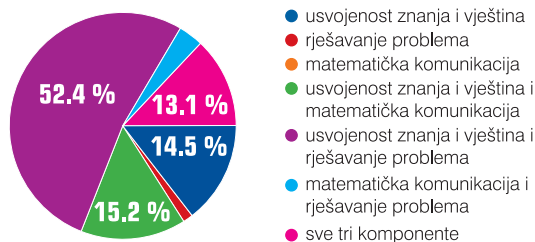
(145 odgovora)

Grafikon 3.

Koje komponente najčešće ocjenjujete u svojim ispitima znanja?

(145 odgovora)

Grafikon 4.

Odabir tipova zadataka kojima se provodi vrednovanje naučenog bila je tema jedne od rasprava na koju smo nedavno naišle u jednoj grupi na Facebooku. Zanimalo nas je kakav je stav naših ispitanika i o tome.

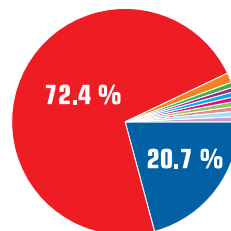
Većina od 72.4 % ispitanika pisane ispite znanja sastavlja od zadataka već viđenih na satu uz poneki "teži" zadatak za ocjenu odličan (5) (grafikon 5). Čak i pri sastavljanju testova neki od učitelja nemaju autonomiju, što se dobro vidi iz priloženih odgovora.

Zaključak

Iz svega priloženog evidentno je kako nema ujednačenih kriterija ni stavova oko postupaka vrednovanja. Novi je kurikulum donio veću slobodu učiteljima i u poučavanju i u vrednovanju. Dio se učitelja nekako snalazi, no mnoge je to ostavilo u dilemi kako i koliko često vrednovati. U komentarima navode kako se unatoč opsežnim edukacijama u sklopu reforme ne osjećaju dovoljno osnaženi u sastavljanju

Stavljate li u testove zadatke već viđene na satu?

(145 odgovora)

- u test stavljam samo zadatke viđene na satu, samo s drugim brojevima
- u test stavljam zadatke viđene na satu, uz 1 ili 2 zadatka za ocjenu odličan (5)
- u test stavljam zadatke koji nisu viđeni na satu
- ne sastavljam ispite
- kad stavim zadatke koji nisu viđeni na satu, dobijem prigovor roditelja i ravnateljice
- zadatci više razine najčešće nisu viđeni
- za usvojenost stavljam tipove zadataka koje smo radili na satu, ali druge brojeve, u RP stavljam zadatke koji nisu viđeni na satu
- kombinacija i zadataka viđenih na satu i novih zadataka rješavanja problema

Grafikon 5.

višekomponentnih provjera znanja. Smatraju kako nemamo dovoljno jasne smjernice temeljem kojih bismo vrednovali naučeno. Edukacije koje se nude nedostatne su i suviše teorijske te nude premali broj konkretnih primjera vrednovanja.

Osim toga, komentiraju i kako novi kurikulum podrazumijeva učenika koji je savjestan i predan učenju i savladavanju novih sadržaja. Realnost je bitno drukčija. Često na bilješke i ocjene u e-Dnevniku reaguju roditelji koji su uložili značajnu količinu vremena u učenje umjesto svoje djece, a nezadovoljni su jer ocjene nisu proporcionalne njihovom uloženom trudu. Nažalost, često neugodne situacije završavaju prijavama prosvjetnoj inspekciji ili intervencijama ravnatelja, a učitelja nitko i ništa ne štiti.

Naši ispitanici su učitelji matematike koji se savjesno pripremaju i odgovorno rade svoj posao, te zaslužuju podršku koja ide s time u korak. Naše su uši spremne za one koji žele govoriti.